

Kokkuvõte lõppenud sihtkontrollist „Kantserogeenid ja raskuste käsitsi teisaldamine 2025“

Tööinspeksioon viis 2025. aasta veebruaris ja märtsis läbi sihtkontrolli ettevõtetes, kus töötajad puutuvad kokku kantserogeensete ainete või raskuste käsitsi teisaldamisega. Kontrolli eesmärk oli tagada ohutu töökeskkond ning tõsta nii tööandjate kui ka töötajate teadlikkust kantserogeenide ja raskuste käsitsi teisaldamisega seotud ohtudest.

Hinnanguliselt **800** vähijuhtu aastas on seotud tööga.

Euroopa Liidus diagnoositakse igal aastal hinnanguliselt 120 000 töökohal kantserogeenidega kokkupuutest põhjustatud vähijuhtu. Eesti oludes on hinnanguliselt 11% ehk umbes 800 kõikidest aastas diagnoositavatest vähijuhtudest seostatavad kutsetööga ehk töökeskkonna ohuteguritega.

Eestis juhtub seoses raskuste käsitsi teisaldamisega aastas ca **300** tööõnnetust.

See moodustab 7-8% kõikidest tööõnnetustest. Lisaks põhjustab see sageli luu- ja lihaskonnavaevusi, mis võivad aja jooksul areneda kutsehaigusteks või põhjustada püsivaid tervisekahjustusi. Seetõttu on väga oluline riske aegsasti hinnata ja võtta kasutusele ennetusmeetmed õnnetuste vältimiseks.

Sihtkontrolli raames kontrollisid tööinspektorid **69 ettevõtet** üle Eesti. Kontrollkülastused toimusid 10 maakonnas, milleks olid Harju, Tartu, Lääne-Viru, Jõgeva, Ida-Viru, Pärnu, Viljandi, Põlva, Võru ning Valga maakonnad.

Kontrollkülastused toimusid nii tööandjat ette teavitades, kui ka ette teatamata. Kontrollitavate hulka olid valitud puidu- ja mööblitootmisega seotud ettevõtted ning laevade ja paatide remondi ja hooldusega tegelevad ettevõtted. Kokku tuvastasid tööinspektorid 273 sihtkontrolliga seotud puudust. Enamik neist kõrvaldati tööandjate poolt viie tööpäeva jooksul. Puuduste osas, mida selle aja jooksul ei lahendatud, koostasid tööinspektorid 114 ettekirjutust.

Millele tähelepanu pöörati ja mida leiti?

Sihtkontrolli käigus kogutud andmetest näitasid, et **23%** kontrollitavates ettevõtetes **ei olnud tööandja märgistanud töökoha ohualasid vastavate ohumärkidega seal, kus isikukaitsevahendite kasutamine on kohustuslik**. Ohutusmärgid aitavad töötajatel järgida ettevõttes kehtestatud nõudeid.

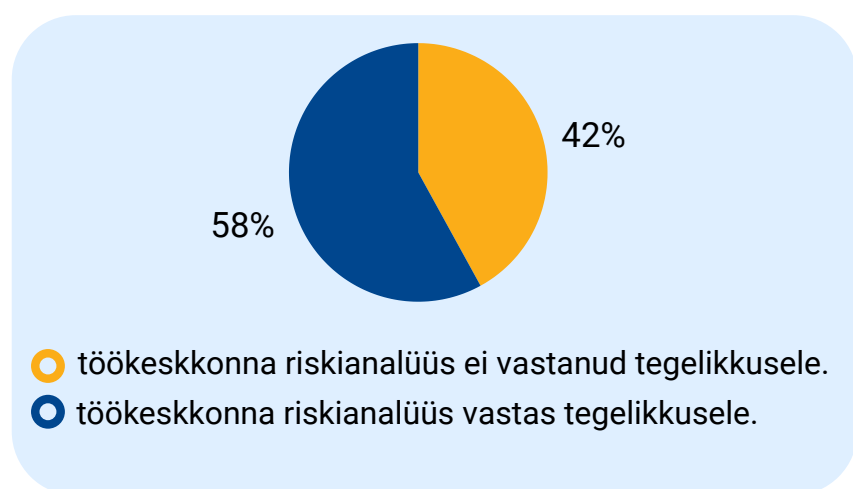
Ohutusmärgid juhivad töötajate tähelepanu isikukaitsevahendite kandmise kohustusele ning tuletavad meelde, millised isikukaitsevahendid konkreetses piirkonnas kohustuslikud on.

Väärrib esiletoomist, et enamik tööandjaid, kes sattusid sihtkontrolli käigus kontrollitud ettevõtete hulka, olid varustanud oma töötajaid nõuetekohaste isikukaitsevahendite ja tööriietega ning taganud eraldi hoiukohad töö- ja tänavariietuse jaoks. Töökohtadel, kus töötajate töö on tolmune või määriiv, seotud ohtlike kemikaalide või neid sisaldavate ainete kasutamisega või on füüsiliselt raske, olid tööandjad taganud töötajatele duššidega varustatud pesemisruumid.

Sihtkontrolli raames pöörasid tööinspektorid muu hulgas tähelepanu ka töökeskkonna riskianalüüsi tulemustele. Vaid **neljas sihtkontrolli sattunud ettevõttes oli töökeskkonna riskianalüüs korraldamata** ning nelja ettevõtte puhul ei sisaldanud töökeskkonna riskianalüüs tegevuskava. Positiivsena võib välja tuua, et valdaval enamusel tööandjatel oli töökeskkonna riskianalüüs korraldatud, mis tähendab, et tööandjad mõistavad, et töökeskkonna riskianalüüs on iga ettevõtte jaoks oluline protsess.

Töökeskkonna riskianalüüs aitab ennetada nii tööõnnetusi kui ka kutsehaigestumisi ja tööst põhjustatud haigestumisi. Tegevuskava on töökeskkonna riskianalüüsi oluline osa, mis tagab, et tuvastatud ohutegurid ei jää pelgalt paberile, vaid et tööandjal oleks võimalik astuda ka tegelikke samme nende ohtude vähendamiseks. Näiteks aitab tegevuskava suunata töötajad õigel ajal tervisekontrolli, sest just töökeskkonna riskianalüüsi alusel välja selgitatud ohutegurid on selle aluseks. Sõltumata riskide hindamise tulemustest, korraldatakse tervisekontroll ainult öötöötajale ja töötajale, kes puutuvad kokku plii ja selle ühenditega ning asbestitolmuga. Tegevuskava on oluline töökeskkonna riskianalüüsi osa, mis näitab, et tööandja on ohte tõsiselt võtnud ning tegutseb nende maandamise suunas.

Järelevalve raames kontrollisid tööinspektorid, kas esitatud töökeskkonna riskianalüüsides olid hinnatud sihtkontrolliga seotud ohutegurid.

Sihtkontrolli tulemused näitasid, et ligi **42% kontrollitud ettevõtetes ei vastanud töökeskkonna riskianalüüs tegelikkusele.**

See tähendab, et tööandjad olid küll korraldanud töökeskkonna riskianalüüsi, kuid ei olnud välja selgitanud olulisi ohutegureid, millega töötajad tööprotsesside käigus kokku puutuvad. Mõnel juhul ei olnud tööandjad analüüsinud ka töökohal esinevaid kantserogeneene.

Selleks, et välja selgitada, kas ettevõtte töötajad puutuvad kokku kantserogeenidega, tuleks tööandjatel üle vaadata kõik ohtlikud kemikaalid ning tööprotsessid, millega töötajad kokku puutuvad.

Kantserogeenset ohtu põhjustavad tööprotsessid on loetletud töötervishoiu ja tööohutuse seaduse § 7 lg 3 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 15.12.2005 määruses nr 308 "Kantserogeensete ja mutageensete kemikaalide käitlemisele esitatavad töötervishoiu ja tööohutuse nõuded" § 2. Kantserogeensete kemikaalide pakendid ning ohutuskaardid sisaldavad ohulauset „H350 - põhjustab vähki“. Lisaks on kantserogeense kemikaali pakend ning ohutuskaart varustatud ohupiktogrammiga, mis viitab terviseohule.

Kemikaalide ohutuskaardid annavad teavet kemikaali mõju kohta inimesele (nt mürgisus, ilmade ärritus, plahvatusoht jms). Lisaks annavad need töötajatele teada, kuidas kemikaaliga ohutult ümber käia - näiteks kuidas neid kasutada ja ladustada ning milliseid isikukaitsevahendeid tuleks konkreetse kemikaali puhul kasutada. Tööandja peab tagama, et ohutuskaardid oleksid kättesaadavad kõigile töötajatele, kes kemikaalidega kokku puutuvad.

Sihtkontrolli tulemused näitasid aga, et 22% tööandjatest hankisid ohtlike kemikaalide ohutuskaardid alles pärast tööinspektori kontrollkülastust.

Eristub positiivselt asjaolu, et ettevõtetes, kus oli korraldatud töökeskkonna riskianalüüs ning töötajad puutusid kokku raskuste käsitsi teisaldamisega, olid tööandjatel hinnatud riskid töötaja tervisele, arvestades määruse "Raskuste käsitsi teisaldamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuded" §-s 5 loetletud ohutegureid.

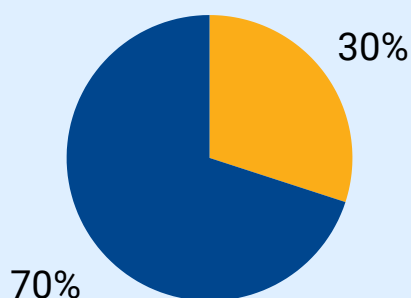
Tulemuste põhjal selgus, et **23% kontrollitud ettevõtetes olid tööandjatel koostamata kirjalikud juhised kantserogeenidega kokkupuutuvatele töötajale**. Samuti ilmnes, et ligikaudu 9% töötajatest, kes puutuvad kokku kantserogeenide või raskuste käsitsi teisaldamisega, ei olnud saanud vastavat juhendamist ega väljaõpet ohutute töövõtete rakendamiseks.

Töötervishoiu- ja tööohutusalasel juhendamisel ning väljaõppel on ohutu ja tulemusliku töökeskkonna loomisel märkimisväärne osatähtsus. See on ennetustegevuse aluseks, aidates vältida tööõnnetusi ning tööga seotud haigestumiste kujunemist ja süvenemist.

Läbiviidud sihtkontrolli tulemustest selgus, et **30% kontrollitud ettevõtetes oli korraldamata töötajate tervisekontrolli töötav tervishoiuarsti juures**. Töötervishoiuarsti teostatav tervisekontroll ei ole eraldiseisev protseduur, vaid osa töötervishoiu tervikprotsessist. Selle eesmärk on tuvastada vajadus ennetavate meetmete järele ning jälgida töötingimustest tulenevaid mõjusid töötajate tervisele.

Tervisekontrolli eesmärk on hinnata töötaja tervise seisundit ja töötingimuste sobivust talle.

Samuti aitab see varakult avastada tervisehäired, mis võivad olla tingitud töökeskkonnast. Varajane probleemide tuvastamine võimaldab ennetada töötaja tervise edasist halvenemist.

- tervisekontroll tervishoiuarsti juures korraldamata.
- tervisekontroll tervishoiuarsti juures korraldatud.

Positiivsena võib välja tuua, et kõikides kontrollitavates ettevõtetes olid olemas esmaabivahendid. Siiski esines puuduseid, mis olid seotud nende märgistamisega - nimelt **olid 30% kontrollitud ettevõtetes esmaabivahendid nõuetekohaselt märgistamata**. Samuti esines töökeskkondi, kus oli esmaabi andmise juhised, hädaabinumber 112 ning esmaabiandja nimi ja telefoninumber nähtavale kohale paigutamata. Selline teave ei ole oluline üksnes seadusest tuleneva nõudena, vaid mängib kriitilist rolli õnnetusjuhtumi korral, kus iga sekund võib olla määrav.

Sihtkontrolli käigus tuvastasid tööinspektorid, et **23%** kontrollitavates ettevõtetes, kus esines töökohas oht võõrkeha või kemikaali sattumiseks silma, **puudus silmadušš või silmaloputusvedelik, mis oleks kergesti ligipääsetavas ja selgesti märgistatud kohas**. Esines puuduseid, kus silmaloputusvedelik oli küll olemas, kuid see oli avatud pakendis.

Silmaloputusvedelik on steriilne meditsiinitoode, mis peab vastama kõrgetele ohutus- ja hügieenistandarditele. Avatud pakendis ei säili silmaloputusvedelik steriilsena – sellesse võivad sattuda bakterid ja mustus, mistõttu ei ole see enam silmade loputamiseks ohutu.

TÖÖINSPEKTSIOON